

ΜΙΣΟΣ ΑΙΩΝΑΣ ΧΩΡΙΣ-1-ΤΟ ΓΙΑΝΝΗ ΧΡΗΣΤΟΥ

Critics - Point^Γ

Μισός αιώνας χωρίς τὸ Γιάννη Χρήστου (1926-1970).

[Ὅταν ἡ Μέγιστη Ἑλληνικὴ Μουσικὴ κρου-
φοτρυπώνει στὸ ἄβατο τῆς ΚΟΑ, μέσω...
ἐπετείων!]

1/2020.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ

ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ τῆς συναυλίας ἔργων Γιάννη Χρήστου, πὸ μᾶλλον δὲν θὰ τὸν εἶχαν ξανακούσει ποτέ, μοῦ ἔλεγαν κατενθουσιασμένοι πόσο μεγάλος συνθέτης ἦταν. Φυσικὰ, συμφωνοῦσα μαζί τους, σαχλοχαμογελώντας «κοσμικὰ» (γ...τὴν κοσμικότητα!) ἐνῶ μέσα μου σκεφτόμουν: Πολὺ μεγαλύτερος ἀπὸ ὅτι νομίζετε ἀφοῦ τρία ἀριστουργήματά του ἀντεξάν τέτοια κακομεταχείριση! Νομίζω πὼς ἦταν χτὲς ἀκόμη πὸ μὲ τὸν ἀλησμόνητο φίλο του βιολιστὴ Νίκο Αυγέρη καὶ δύο ἄλλους, κουβαλούσαμε στοὺς ὤμους μας τὸ φέρετρο τοῦ συνθέτη. Τοὺς δύο ἄλλους δὲ θυμοῦμαι ἐπειδὴ κρατοῦσαν τὸ φέρετρο ἀπὸ μπροστὰ ἐνῶ ὁ Νίκος καὶ ἐγὼ ἀπὸ πίσω, ἐκεῖνος δεξιᾶ, ἐγὼ ἀριστερᾶ ... Μὴ τὰ θυμᾶμαι καὶ ξανααιμοραγῶ ψυχικά...

Εἶναι πασίγνωστο ὅτι ἐν Ἑλλάδι, ἴσως μετὰ τὴν δολοφονία τοῦ Καποδίστρια ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους ¹ ἔχασαν οἱ λέξεις τὴ σημασία τους. Ἄν αὐτὸ λέγεται «τιμὴ ἑνὸς μεγάλου συνθέτου», ἀναρωτιόμαστε τί εἶναι... **διαπόμπευσή** του. Ἀρχιμουσικός ὁ **Μίλτος Λογιάδης**, πού προφανῶς, λόγῳ τῶν καθηκόν-των του (ὡς πρόσφατα καλλιτεχνικοῦ διευθυντοῦ τοῦ Μεγάρου), εἶχε πολὺν καιρὸ νὰ ἀνεβεῖ στὸ πόντιουμ, ἐπιστράτευσε τὰ κατάλοιπα μιᾶς ὑπέρλαμπρης τεχνικῆς πού στὸν παρελθὸν ὁδήγησε σὲ ἀποθεωτικὰ ἀποτελέσματα, μὲ τὴν ἀλησμόνητη Ὀρχήστρα τῶν Χρωμάτων (Συμφωνία Τουραγκαλίλα τοῦ Μεσσιάν, Πελλέας καὶ Μελισσάνθη τοῦ Ντεμπυσσύ) ὁμοίως θῦμα...,μνημονιακό,. Αὐτὴ τὴ φορά ἦταν ὀλοφάνερο ὅτι δὲν εἶχε ἐμπεδώσει παρτιτούρες πού εἶχε...πρὸ ὀφθαλμῶν. Ἔτσι, πέτυχε ἀποτελέσματα ἐπιεικέστατα πρῶτης ἀναγνώσεως ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα. Σολίστ, στὰ τραγούδια σὲ ποίηση Ἔλιοτ καὶ στὴ Συμφωνία ἀρ 1, κάποια τελείως ἄγνωστὴ μας κορακομάλλα μεσόφωνος, λέει, ὀνόματι **Εἰρήνη Τσιρακίδου** πού ἄφηγε τὴν ἐντύπωση ὅτι εἶχε πρὸ πολλοῦ περάσει τὰ ...άντα, πιθανότατα δὲ καὶ τὰ πρῶτα ...ήντα. Ἐπιστρέφουμε στοὺς κατενθουσιασμένους ἀπὸ τὸ Χρήστου ἀκροατὲς. Πόθεν καὶ πῶς νὰ τὸν ξέρουν ἀφοῦ τρεῖς τριετίες τώρα, ΚΟΑ, ΚΟΘ καὶ ΕΡΤ, ἔχουν καταντήσει Νταχάου τῆς Ἐντεχνῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς καὶ δὴ ἀπὸ τὴν ἐλάχιστη παλαιότερη καὶ ὅσο πίσω βάζει ὁ νοῦς σας... Ἄνοιγουμε λοιπὸν τὶς σημειώσεις μας:

1. ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗΣ (1926-1970): *Μουσικὴ τοῦ Φοίνικα* [παγκ. ἀΐ εκτ. Λονδίνο, Βασιλικὴ Ὀπερα *Covent Garden*, New London Orchestra, ἀρχιμουσικός **Alec Sherman** (1907-2008!), 5 Μαρτ. 1950]. Ἐξ' ἀρχῆς ἔλειψεν ὁ συμπαντικὸς παλμὸς πού χαρακτηρίζει ὅλη τὴ δημιουργία τοῦ συνθέτου καὶ πού πηρήνας-ἀφετηρία της εἶναι τὸ τρίφθογγο ἐναρκτήριο μοτίβο τοῦ ἔργου , πού ὑποτονθο-ρίστηκε ψόφια, ὡς ἐντελῶς ἀσύνδετο ἀπὸ τὴ συνέχεια: ἢ ἀρχικὰ ἀσύμβατη μὲ τὸ ἔργο, σχεδὸν στικτογραφικὴ (γαλλ. **pointilliste**), θά λέγαμε, στατικότητα, δὲν αἰτιολογοῦσε καθόλου τὸ πρῶτο ξέσπασμα-κορύφωμα, καὶ τὸ μετέπειτα

¹ Ὅχι ἀβάσιμα πιά θεωρεῖται ὅτι τὸν ξέκαμαν ἰδίαις χερσίν, καὶ ὅτι οἱ Μαυρομιχαλαῖοι, ἄδικα κατηγορήθηκαν: εἶναι πιθανότατα ἐντελῶς ἀθῶοι τοῦ αἵματός του...

όπωςδήποτε ηλεκτρισμένο τέμπο. Γενικά, είχαμε αντί διευθύνσεως μιάν ελαφρώς ρουτινιέρικη μετροδοσία, με ιδιαίτερα έμφαση σε *fff* πλήρως αποσυνδεδεμένα νοηματικά από σφύζοντα και άδιαχώριστα από τό σύνολο περάσματα ήσσονος δυναμικής, με άπαραδέκτως σποραδικά ενεργοποιούμενα όστινάτι. Καμμία σχέση του άκροάματος με τό αναδημοσιευόμενο στις σημειώσεις προγράμματος Διάγραμμα του Φοίνικα, που συνέταξεν ό συνθέτης. Τελικά εισπράξαμε ένα κατασκευάσμα άορίστως «μεταρρομαντικό» (;!), αντί αυτου στο όποιο θα ταίριαζαν οι γνωστοί στίχοι του Πιέρ Κορνείιγ [*Pierre Corneille*, 1606-1684], στην 5πρακτη «τραγικωμωδία» του *Ο Σίντ* [*«Le Cid»*, Παρίσι, *Théâtre du Marais*, 5 ή 7 Ιαν. 1637]: *Ét son coup d'essai fût un coup de maître* [έλλ. «και τό δοκιμαστικό του χτύπημα στάθηκε χτύπημα δάσκαλου (τρανου)». (Αν θεωρήσουμε τη Μουσική του Φοίνικα ως op. 1 του...)]

2. ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗΣ (1926-1970): Έξι τραγούδια σε ποίηση *Τ(όμας) Σ(τήνης) Έλιοτ*, για μεσόφωνο και πιάνο (1955) ή όρχήστρα (1957: έδω φυσικά στη β' έκδοχή, παγκ. α' έκτ. Αθήνα, Συμφωνική Ραδιοφωνίας, μεσόφωνος: *Alice Gabbai*, άρχιμουσικός: *Piero Guarino*, 4 Δεκ, 1958). Γενική έντύπωση από τη *Ειρήνη Τσιρακίδο*:. Από λεκτική άρθρωση δε σταυρώσαμε ούτε μία λέξη, είτε άγγλικά είτε γαλλικά, όπου είναι γραμμένο από τον Έλιοτ και μελοποιημένο σε ένα είδος έρρυθμης πρόζας, από τό Χρήστου, τό 3ο τραγοίδι *Mélange adultère de tout* (*Μείγμα μοιχόν του παντός*) που αρχίζει με τά λόγια *En Amé-ri-que pro-fes-seur* δηλαδή: *Στην Άμερική καθηγητής*. Στις χαμηλές περιοχές, άκουγόταν κάτι δυνατότερο από βραχνός ψίθυρος, ενω στις ψηλότερες ή πάντοτε άναρθρη φωνή πλουτιζόταν σε ματιέρα, όγκο και «φωτεινότητα», ύπαινισσόμενη παλαιότερες επιδόσεις της σε άλλες πιο εύβατες μουσικές. Σχόλια ανά τραγοίδι:

i. *New Hampshire*: μεσόφωνος άφωνος, λεκτική άρθρωση 0, ξαφνικά κραυγαλέο *fff* ii. *Death by Water* (*Θάνατος από νερό*). Άν έχει ακόμη κάποιες φωνητικές δυνατότητες, δέν κατάλαβε τίποτε από τό έργο και τό συνθέτη. iii. *Mélange adultère de tout*. Γαλλικά τραγουδοῦσε ή...σουαχίλι; iv. *Eyes that last I saw in tears* (*Μάτια που*

τελευταῖα εἶδα δακρυσμένα.), στὸ σπαραχτικότερα μελωδικὰ ἀπὸ τὰ 6 τραγούδια, χάθηκαν καὶ φωνὴ καὶ τραγοῦδι. Μόνο δυναμικὲς ἀντιθέσεις δίχως ἴχνος *cantabile*. Ἀναρωτήθηκα πῶς διάβολο...τὸ κατόρθωσε! v. **The Wind sprang up at 4 o' clock** (Ὁ ἄνεμος σηκώθηκε στὶς 4 ἡ ὥρα) καὶ vi. **Virginia** (Βιρτζίνια). Μετατοπίσεις ἀναρθρης φωνῆς σὲ διάφορα ἐπίπεδα δυναμικῆς, κάποια **crescendi-diminuendi** κ.λπ. Βέβαια, πλάι καὶ πίσω τῆς ὁ Μίλτος καὶ ἡ ΚΟΑ ὅλο καὶ κάτι θὰ ἔκαναν. Δὲν τοὺς πρόσεξα ὅμως προσπαθώντας νὰ ἀναγνωρίσω τραγούδια ποὺ ὅτι ξέρω εἰς βάθος,

3. ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗΣ (1926-1970): Συμφωνία ἀρ. 1, γιὰ μεσόφωνο καὶ ὀρχήστρα, πάνω στὸ ποίημα τοῦ Τ(όμας) Σ(τήνης) Ἔλιοτ, γιὰ μεσόφωνο καὶ πιάνο **Eyes that last I saw in tears** (Μάτια ποὺ τελευταῖα εἶδα δακρυσμένα.), σὲ 3 μέρη χωρὶς διακοπή. Παγκ. α' ἐκτ. Λονδῖνο, **Royal Albert Hall**, μεσόφωνος **Eleanor Houston**, ἀρχιμουσικός **Alec Sherman**, 29 Ἀπρ. 1951. Ὁλόκληρη ἡ ἐκτέλεση τῆς συμφωνίας, ἰδίως τὸ πρῶτο μέρος ἄφησε ἔντονο αἶσθημα ἀποσπασματικότητος. Οὔτε κἂν ἀκούστηκε (α' μέρος, ἄρπες) τὸ ωραιότατο θέμα μὲ τὶς ἀνιούσες τέταρτες ποὺ καταλήγουν σὲ ἀνιούσα τρίτη μικρὴ. Ποῦταν οἱ λεπτότατοι μοτιβικοὶ συσχετισμοί, ποὺ διέπουν τὴν κατασκευὴ ὅλου τοῦ ἀριστουργήματος. Στὸ β' μέρος στάθηκε ἀδύνατο νὰ ἀποφασίσω πότε ἀκούστηκε χειρότερα τὸ τραγοῦδι **Eyes that last I saw in tears** (Μάτια ποὺ τελευταῖα εἶδα δακρυσμένα.), ποὺ περιλαμβάνεται, ὅπως εἶδαμε καὶ στὸν κύκλο Ἔλιοτ. Ἀπλῶς ἐδῶ περάσαμε ἀπὸ τὴν ἀφωνία σὲ ἓνα ξαφνικὸ ἄγριο **fff**. Ὅλο τὸ ἔργο ἀκούστηκε σὰν πορεία ἀσύνδετων, καὶ τελικῶς «ἀναίτιων» κορυφώσεων χαλκίνων. Ἔτσι, τιμοῦμε τοὺς μεγίστους τῆς μουσικῆς μας; (ΜΜΑ, αἴθουσα ΧΔΛ, 17 Ἰαν. 2020)...

Λέξεις: 924.

